

Отримано: 24 серпня 2019 р.

Прорецензовано: 28 серпня 2019 р.

Прийнято до друку: 31 серпня 2019 р.

e-mail: elena.jogina@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2019-14(42)-84-89

Жогіна О. В. Теоретизація сутності бюджетування військових витрат. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, вересень 2019. № 14(42). С. 84–89.

УДК: 336.76

JEL-класифікація: G31, H72

Жогіна Олена Володимирівна,

здобувач Чернігівського національного технологічного університету

ТЕОРЕТИЗАЦІЯ СУТНОСТІ БЮДЖЕТУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ВИТРАТ

Здійснено критичний аналіз змістовності та виявлено переваги й недоліки поняття «бюджетування» у межах управлінського, процесного, системного, інструментального та інтегрального підходів. Сформовано авторське подання бюджетування через морфологічну декомпозицію цільової орієнтації, суб'єктного складу бюджетування, його функційної спрямованості, наявності бюджетних коштів, необхідних для виконання поставлених завдань та часових меж досягнення цілей. Доведено, що бюджетування військових витрат повинне враховувати особливості оборонного планування.

Ключові слова: бюджетування, бюджет, бюджетування військових витрат, бюджетний процес, етапи бюджетування, суб'єктний склад бюджетування.

Жогіна Елена Владимировна,

соискатель Черниговского национального технологического университета

ТЕОРЕТИЗАЦИЯ СУЩНОСТИ БЮДЖЕТИРОВАНИЯ ВОЕННЫХ ЗАТРАТ

Осуществлен критический анализ содержательности, выявлены преимущества и недостатки понятия «бюджетирование» в рамках управленческого, процессного, системного, инструментального и интегрального подходов. Представлено авторское видение бюджетирования через морфологическую декомпозицию целевой ориентации, субъектного состава бюджетирования, его функциональной направленности, наличия бюджетных средств, необходимых для выполнения поставленных задач и временных границ достижения целей. Доказано, что бюджетирование военных расходов должно учитывать особенности оборонного планирования.

Ключевые слова: бюджетирование, бюджет, бюджетирование военных затрат, бюджетный процесс, этапы бюджетирования, субъектный состав бюджетирования.

Olena Zhohina

postgraduate student of Chernihiv National University of Technology

THEORIZATION OF THE BUDGETING FOR MILITARY EXPENDITURES

The theoretical principles of budgeting are broadly covered in science, but the problems of budget financing and the results of its implementation are still considered separately. The purpose of the article is a deep study of current knowledge of the economic nature and peculiarities of budgeting in order to form a scientific understanding of the meaning of "budgeting for military expenditures".

The analysis of the scientific basis of interpretations of "budgeting" that exists in the domestic and foreign literature has proven the lack of unified, universally accepted approaches to understanding its essence. Therefore, a critical analysis of the concept of "budgeting" has been made in terms of management, process, system, instrumental and integrated approaches. The advantages and disadvantages of the considered approaches to the interpretation of the essence of "budgeting" have been investigated in terms of content, identification of advantages and disadvantages. It has been grounded that a major drawback in budgeting for military expenditures is a lack of a close link between the planning of military expenditures and making military budget. It has been proven that plans are drawn up for a short period, without appropriate consideration of financial capabilities, because they do not take into account long-term military financing plans. Accordingly, they change significantly, which leads to irrational costs.

The author's presentation of budgeting has been made through the morphological decomposition of targeting, the subject composition of budgeting, its functional orientation, the availability of budgetary resources that are necessary to accomplish the tasks and time limits for achieving the goals. It has been proven that budgeting for military expenditures should take into account the specificities of defense planning. It has been substantiated that the budgeting for military expenditures emphasizes the determination of quantitative proportions between the volumes of financial resources, which are directed to the implementation of specific measures related to ensuring needs and development of the Armed Forces, taking into account their priority and resource requirements.

Key words: budgeting, budget, budgeting of military expenses, budgeting process, stages of budgeting, subjects of budgeting.

Постановка проблеми. У сучасній науці широко висвітлено теоретичні засади бюджетування, але водночас проблематику бюджетного фінансування та результати його реалізації поки що розглядають відокремлено. Варто відзначити й відсутність ґрунтовних наукових праць, присвячених бюджетуванню військових витрат на різних рівнях управління бюджетним процесом (зокрема, державний, місцевий). Усе це свідчить про нагальну необхідність досліджень у цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематиці виникнення і розвитку процесу бюджетування присвячено наукові праці таких вітчизняних учених: Т.С. Бабич, Є.Є. Іонін, Р.С. Квасницька, К.В. Коваленко, О.А. Подолячук, О.О. Терещенко, З.Є. Шершньова та ін., а також їх російських колеґ А.Г. Грязнова, М.А. Вахрушина, А.М. Карминский, В.А. Маняева, Л.А. Сухарева, М.Б. Траченко, Н.Д. Шимширт та ін. Водночас недостатньо розвиненими є підходи до розгляду та вдосконалення здійснення процесу бюджетування військових витрат. Тому ґрунтовні дослідження сутності останнього та критичний аналіз підходів до формування такого бюджету слугують теоретичним підґрунтям для формування бачення глибинної сутності цього процесу.

Мета і завдання дослідження. Вищесказане визначило мету цієї статті, яка полягає в ґрунтовному дослідженні сучасних знань про економічну природу та особливості бюджетування, що слугує підґрунтям для формування наукового уявлення про змістовність поняття «бюджетування військових витрат».

Виклад основного матеріалу. Здійснений аналіз наукового підґрунтя поширених у вітчизняній та зарубіжній літературі трактувань змістовності поняття «бюджетування» доводить відсутність єдиних, загальноновизнаних підходів до розуміння його глибинності. Водночас систематизація наявної наукової палітри суджень та міркувань різних авторів дозволила виділити підходи до розкриття змістовності бюджетування.

У рамках управлінського підходу більшість науковців, акцентуючи увагу на характерних особливостях бюджетування, зараховують його до елементів системи управління державними фінансами з обов'язковим виділенням безперервного та систематичного характеру органів влади, які спрямовують зусилля на досліджуваній процес. Окремі наукові визначення обмежують характеристику бюджетування лише стадією розподілу бюджетних ресурсів. До такої групи міркувань належить позиція Є.В. Маркіна, який ототожнює бюджетування з розподілом бюджетних ресурсів між бюджетотримувачами та реалізованими ними бюджетними програмами [1]. На думку В.А. Садовничого, бюджетування – розподіл ресурсів у певній системі з метою оптимального вирішення конкретних завдань [2]. Також, за переконаннями Н.Д. Шимширт, бюджетування варто розглядати як управлінський інструмент розподілу (планування) ресурсів, представлених у грошових і натуральних показниках для досягнення стратегічних цілей [3].

Більш широке тлумачення та розуміння бюджетування простежується в наукових роботах Г.Б. Поляка. За його погляд, бюджетування використовують також і в процесі виконання бюджету. Така думка пояснюється тим, що оцінка діяльності суб'єктів бюджетного планування дозволяє коригувати в поточному періоді виділення бюджетних асигнувань у випадку, якщо міністерства, відомства та організації не забезпечують виконання завдань, окреслених у цільовій програмі, або індикатори результативності їх діяльності перебувають нижче встановленого рівня [4].

За переконаннями Т.С. Бабич, змістовність бюджетування є більш широкою, оскільки бюджетування – «весь процес управління бюджетними коштами на основі встановлених пріоритетів розвитку країни, фіскальної стратегії, обґрунтованих розрахунків бюджетних видатків і оперативного управління програмами в процесі їх виконання для досягнення встановлених цілей» [5, с. 9].

Крім того, варто підкреслити, що в межах цього підходу також існує розходження думок науковців. Так, одна група вчених, представником якої є К.В. Коваленко [6], ототожнює бюджетування з функцією державного управління в бюджетній сфері, завдяки чому забезпечується досягнення цілей бюджетної політики, ефективність управління фінансовими ресурсами державного бюджету шляхом складання, реалізації та коригування доходів і видатків державного бюджету відповідно до економічних умов, фінансових можливостей держави та потреб суспільства на певному етапі соціально-економічного розвитку. Натомість М.Б. Траченко вважає, що бюджетування є технологією управління в сфері централізованих та децентралізованих фінансів [7]. Погоджуючись з думкою М.Б. Траченко, зазначимо, що бюджетування є універсальним інструментом управління фінансовими ресурсами як у сфері державних фінансів, так і в сфері фінансів підприємств та навіть у сфері персональних фінансів.

Інші вчені пов'язують бюджетування з управлінським контролем. Підтвердженням цього є трактування бюджетування, зокрема, З.Є. Шершньової: «Бюджетування є характерною особливістю управління, що базується на контролі та управлінні «за відхиленнями»» [8, с. 18] та Н.Д. Шимширт: «Бюджетування є процесом аналізу раніше прийнятих рішень (контроль), за допомогою якого оцінюється результативність фактичного використання фінансових ресурсів» [3]. О.А. Подолячук, навпаки, розглядає бюджету-

тування як елемент внутрішньогосподарського контролю [9], однак, на нашу думку, бюджетування охоплює саме проведення контрольних дій, отже, не може бути складовою контролю.

Не можна не погодитися з позицією В.А. Маняєвої [10], на переконання якої бюджетування є одним із механізмів виконання загальних функцій стратегічного управління, тобто планування, організації, обліку, контролю, аналізу та регулювання. На нашу думку, бюджетування є не лише контролем, воно є більш широким і обов'язково охоплює планування та облік, аналіз, контроль виконання рішень та отриманих фінансово-економічних результатів, а також подальших управлінських дій.

Окремі вчені розглядають бюджетування як управлінську технологію. У цьому контексті наголошують, що спеціальні технології бюджетування (від англ. слова «budgeting») об'єднують аналіз, ухвалення бюджетних рішень та управління фінансами на державному та місцевому рівнях [5, с. 9].

Неоднозначним є міркування М. Вахрушиної. На її думку, бюджетування характеризується двоаспектністю: з одного боку, це процес формування фінансових планів і кошторисів, а з іншого, – управлінська технологія, призначена для вироблення та підвищення фінансової обґрунтованості управлінських рішень [11]. У цьому ж контексті подається розуміння бюджетування М. Горбачової, тобто це певна технологія. Як стверджує дослідниця, бюджетування характеризується технологією фінансового планування, обліку та контролю доходів і витрат, отримуваних від бізнесу на всіх рівнях управління, що дозволяє аналізувати прогнозовані та отримувані фінансові показники [12]. Аналогічно розглядають бюджетування А. Бочкарьов, В. Кондратьєв, тобто це технологія планування, обліку та контролю грошей і фінансових результатів [13]. На думку С. Білобловського [14], це технологія фінансового планування, обліку, контролю доходів і витрат, одержуваних на всіх рівнях керування, що дає змогу аналізувати прогнозовані й отримані фінансові показники.

Відповідно до процесного підходу бюджетування – процес визначення дій, що повинні бути виконаними та оформленими у вигляді системи бюджетів [15]. Однак перелік дій, що передбачає бюджетування, учені визначають по-різному. Так, М.Л. Седова [1] до бюджетування зараховує процес розробки фінансових планів і прогнозів; А.М. Кармінський – складання бюджету в межах формального процесу планування [16]; О.О. Терещенко [17] – складання бюджетів і контроль за їх виконанням; В. Скляренко [18] – розробку, управління і контроль бюджетів відповідно до поставлених цілей; Р.С. Квасницька [19] – розробку, виконання, контроль та аналіз фінансового плану, що дозволяє зіставити витрати й отримані результати на наступний період.

Цікавими є міркування Л.А. Сухаревої та С.Н. Петренка, які трактують бюджетування як процес вироблення оптимальних напрямків використання доходів та формування витрат під час провадження фінансово-господарської діяльності, що розрахований на певний часовий інтервал. Водночас увагу акцентують на тому, що бюджетування охоплює розробку бюджетів, організацію їх здійснення та контроль за їх виконанням [20].

Прихильники ж системного підходу, зокрема С.Г. Хабаєв, зазначають, що бюджетування варто характеризувати як управлінську систему, яка через засоби мотивованого менеджменту керує державними витратами з метою досягнення бажаних кінцевих результатів [21]. Але, на нашу думку, в наведеному визначенні не представлені інші елементи системи, наприклад, об'єкт та механізм управління та не є конкретизованою інструментальна база такого управлінського впливу.

О.Ю. Алексеева розглядає поняття бюджетування як систему, що складається з різних елементів або бюджетів різних рівнів. Саме вони забезпечують рівномірний рух до досягнення поставленої мети через реалізацію підцілей, прийняття рішень та аналіз відхилень. На переконання вченої, бюджетування, як і будь-якій іншій системі, притаманна сукупність ознак, які характеризують первинність цілого, тобто взаємозв'язок із цілями та функціями; ієрархічність, або ж пов'язаність зі структурою; відкритість – узгодженість із ресурсним забезпеченням та специфікою взаємодії із зовнішнім середовищем [22].

Цікавим є підхід Є.Є. Іоніна [23], який визначає бюджетування як систему організації бюджетного процесу, відтак планування витрат відбувається у безпосередньому зв'язку з досягнутими результатами. Загалом, на думку дослідника, бюджетування потрібно розуміти як систему формування (виконання) бюджету, яка віддзеркалює взаємозв'язок між планованими бюджетними витратами та очікуваними (досягнутими) результатами. У такому ж аспекті подає власне міркування і Д. Жигалов. На думку науковця, сутність бюджетування полягає в системі формування, виконання бюджету та бюджетного контролю, що визначає зв'язок між бюджетними витратами та досягнутими результатами, має на меті підвищення якості державного управління [24].

Л.М. Борисова [25] трактує бюджетування як оперативну систему управління за центрами фінансової відповідальності через бюджети, за допомогою чого досягаються поставлені цільові орієнтири шляхом найбільш ефективного використання фінансових ресурсів. Подане авторське бачення можна інтерпретувати так: для управління бюджетом у фінансовому аспекті формуються специфічні структурні одини-

ці – центри фінансової відповідальності, які є взаємопов'язаними з ієрархічною системою (фінансовою структурою). До того ж, таким центрам делегуються повноваження та обов'язки щодо планування та досягнення фінансових показників відповідного рівня. Водночас таке делегування відбувається через певну бюджетну структуру на основі нормативно-правових актів.

У рамках інструментального підходу до визначення бюджетування наголошується на його використанні як особливого методу планування. Поняття «метод» характеризує «спосіб дії, діяти певним чином», а «інструмент» – «засіб, використовуваний для досягнення чого-небудь» [26].

Не варто доводити, що бюджетування тісно пов'язане з процесами планування та прогнозування. Оскільки державні бюджети розробляють на плановій основі, то окремі вчені вважають, що розробка таких бюджетів є визначальною формою державного фінансового планування. Б.А. Райзберг [27] та К.В. Коваленко [6] пояснюють зміст державного бюджетування як специфічний прояв фінансового планування та подають його як процес формування та використання бюджету, тобто централізованого грошового фонду з метою фінансування широкого кола суспільних благ, державних програм та ін. Цікавим є науковий погляд А.Г. Грязної. Дослідниця розглядає бюджетування як процедуру складання фінансових планів [1]. На думку Р.Н. Жабіної, саме бюджетування як модель фінансового планування дозволяє обґрунтовувати оптимальні рівні витрачання фінансових ресурсів [28]. На наш погляд, бюджетування все ж таки не варто ототожнювати лише з плануванням, оскільки логічним є й урахування обліку, аналізу та контролю фінансово-економічних результатів діяльності будь-якого суб'єкта.

Спробу широкого застосування в науковій думці інтегрованого підходу запропонувала С.Н. Макарова [29]. Дослідниця зазначає, що бюджетування є одночасно як фінансовим поняттям, поняттям теорії управління, так і правовим поняттям.

Вважаємо, що розкриття глибини інтегрованого підходу дозволяє зробити висновок про те, що його змістовність призводить до ототожнення бюджетування з управлінням фінансами, проте не вкладається самостійний зміст в досліджуване поняття.

У таблиці 1 узагальнено інформацію в площині змістовності, виявлення переваг та недоліків розглянутих підходів до трактування сутності поняття «бюджетування».

Якщо йдеться безпосередньо про бюджетування військових витрат, то як суттєвий недолік варто виділити відсутність тісного зв'язку між плануванням військових витрат та розробкою військового бюджету. Плани зазвичай складають на нетривалий період без належного врахування фінансових можливостей, оскільки не беруться до уваги перспективні плани військового фінансування. Зважаючи на це, такі плани нерідко зазнають суттєвих змін, що супроводжується значними нераціональними витратами.

Таблиця 1

Узагальнення наукових підходів до трактування сутності поняття «бюджетування»

Назва підходу	Сутність бюджетування	Переваги	Недоліки
Управлінський підхід	Бюджетування – це функція державного управління в бюджетній сфері, яка забезпечує досягнення цілей бюджетної політики, ефективності управління фінансовими ресурсами державного бюджету через складання, реалізацію та коригування доходів і видатків державного бюджету відповідно до економічних умов, фінансових можливостей держави та пріоритетів суспільства на певному етапі соціально-економічного розвитку	є інструментом формування та раціонального використання матеріальних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів	не розкриває компонентний склад бюджетування
Процесний підхід	Бюджетування – процес розробки, виконання та контролю за виконанням бюджетів, що дозволяє порівняти здійснені витрати й отримані результати за певний період	окреслюються дії, що повинні бути виконані для формування та використання системи бюджетів	не розмежує поняття процесу бюджетування та бюджетного процесу
Системний підхід	Бюджетування – це управлінська система, яка за допомогою мотивованого менеджменту управляє державними витратами з метою досягнення бажаних результатів	сформовані елементи системи бюджетування (об'єкт, суб'єкти та механізм управління)	не конкретизує інструменти управлінського впливу на функціонування системи бюджетування
Інструментальний підхід	Бюджетування – це модель фінансового планування, за якої обґрунтовуються оптимальні рівні витрачання фінансових ресурсів	розкриває зв'язок бюджетування з бюджетним плануванням та прогнозуванням	не враховує роль обліку, аналізу та контролю фінансово-економічних результатів у бюджетуванні
Інтегрований підхід	Бюджетування є одночасно фінансовим поняттям, поняттям теорії управління та правовою категорією	висвітлює сутність бюджетування з різних аспектів	не розкриває морфологічну структуру поняття

Джерело: розробка автора.

Висновки. Отже, бюджетування є сукупністю методів планування, виконання бюджету та контролю за результативністю використання бюджетних коштів, що сприяє забезпеченню їх ефективному розподілу та використанню відповідно до встановлених цілей, завдань і функційної спрямованості органів влади та інших учасників бюджетного процесу з урахуванням пріоритетності державної політики та суспільної значущості очікуваних результатів використання бюджетних коштів за мінімальних витрат у визначений термін. На відміну від інших підходів, авторське подання бюджетування ґрунтується на морфологічній декомпозиції цього поняття на такі складові: цільова орієнтація; суб'єктний склад бюджетування та його функційна спрямованість; наявність бюджетних коштів, необхідних для виконання поставлених завдань; часові межі досягнення цілей.

Здійснений аналіз також дає змогу стверджувати, що бюджетування військових витрат повинне враховувати особливості оборонного планування. Відтак під бюджетуванням військових витрат пропонується розуміти обґрунтування таких кількісних пропорцій між обсягами фінансових ресурсів, що спрямовуються на реалізацію конкретних планових функційно-цільових заходів, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності та розвитку Збройних Сил з урахуванням пріоритетності й потреб ресурсоемності заходів, які за заданих обмежень дозволяють досягати максимальної ефективності вирішення ключових завдань, поставлених перед Збройними Силами.

Література:

1. Финансы: учебник. Изд. 2-е, перераб. и доп. / под ред. А.Г. Грязновой, Е.В. Маркиной. Москва: Финансы и статистика, 2012. 496 с.
2. Моделирование и прогнозирование мировой динамики / Садовничий В.А., Акаев А.А., Коротаев А.В., Малков С.Ю. Москва: ИСПИ РАН, 2012. 359 с.
3. Шимширт Н.Д. Современная теория и практика финансового менеджмента на предприятии. Томск: Изд-во Том. ун-та, 2011. 348 с.
4. Финансы: учебник. Изд. 3-е, перераб. и доп. / под ред. Г.Б. Поляка. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. 703 с.
5. Бабич Т.С. Бюджетування в Україні: становлення та перспективи розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2008. 25 с.
6. Коваленко К.В. Теоретичні засади державного бюджетування у сучасних умовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 8(3). С. 146–150.
7. Траченко М.Б. Бюджетирование в системе управления финансами: монография. Москва: Изд. дом «ГУУ», 2011. 168 с.
8. Стратегічне управління: підручник. Вид. 2-ге, перероб. і доп. / З.Є. Шершньова. Київ: КНЕУ, 2004. 699 с.
9. Подолянчук О.А. Бюджетування як елемент внутрішньогосподарського контролю. *Економіка АПК*. 2011. № 3. С. 55–58.
10. Маняева В.А. Бюджетирование расходов организации в стратегическом и управленческом учете. *Аудит и финансовый анализ*. 2011. № 1. С. 268–272.
11. Вахрушина М. Бюджетирование и управленческий контроль. *Экономика и жизнь (приложение)*. 2001. № 45. С. 12–13.
12. Горбачева Л. Постановка системы бюджетирования. *Финансовая газета*. 2002. № 20. С. 11–15.
13. Семь нот менеджмента. Изд. 5-е, доп. / Бочкарев А., Кондратьев В., Краснова В., Матвеева А. Москва: ЗАО «Журнал эксперт», 2002. 656 с.
14. Білобловський С. Складові елементи процесу бюджетування. *Економіка. Фінанси. Право*. 2002. № 8. С. 20–25.
15. Воронченко Т.В. Методические и практические аспекты процесса бюджетирования. *Бухгалтерский учет в бюджетных и некоммерческих организациях*. 2010. № 1. С. 17–19.
16. Карминский А.М. Контроллинг в бизнесе: Методологические и практические основы построения контроллинга в организациях. Изд. 2-е. Москва: Финансы и статистика, 2002. 312 с.
17. Терещенко О.О. Теоретичні засади бюджетування на підприємстві. *Фінанси України*. 2001. № 11. С. 17–23.
18. Экономика фирм: слов.-справ. / под ред. В. Скляренко. Москва: ИНФРА-М, 2000. 398 с.
19. Квасницька Р.С., Джерелейко С.О. Концептуальні підходи до визначення поняття «бюджет підприємства». *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 1. Т. 1. С. 30–33.
20. Сухарева Л. А., Петренко С.Н. Контроллинг – основа управления бизнесом. Киев: Эльга, Ника-центр, 2002. 208 с.
21. Хабаев С.Г. Бюджетирование, ориентированное на результат, в здравоохранении. Москва: Финансы и кредит, 2009. 135 с.
22. Алексева Е.Ю. Современный подход к определению сущности бюджетирования, его содержания и места в системе управления предприятием. *Финансы, денежное обращение и кредит. Экономические науки*. 2011. 7(80). С. 143–145.
23. Іонін Є.С. Бюджетування як засіб реалізації ефективної фінансової політики держави. *Економічний аналіз*. 2013. Вип. 14. № 1. С. 260–266.

24. Жигалов Д., Перцов В., Чалая Ю. Использование инструментов бюджетирования, ориентированного на результат, в практике муниципального управления. Москва: Фонд «Институт экономики города», 2009. 20 с.
25. Борисова Л.М., Иванилова А.А. Бюджетирование как организационный фактор повышения ресурсоэффективности на предприятии. *Вестник науки Сибири*. 2012. № 2 (3). С. 85–90.
26. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. Москва: Азъ Ий, 1992. 660 с.
27. Райзберг Б.А. Государственное управление экономическими и социальными процессами: учеб. пособие. Москва: ИНФРА-М, 2010. 384 с.
28. Жабина Р.Н. Специфика бюджетирования как модели финансового планирования в хозяйственной деятельности организации. *Изв. Саратов. ун-та. Нов. сер. Сер. Экономика. Управление. Право*. 2014. Т. 14. Вып. 2. Ч. 1. С. 320–324.
29. Макарова С.Н. Теоретические аспекты программного бюджетирования в сфере государственных и муниципальных финансов. *Финансы и кредит*. 2013. № 48(576). С. 7–14.